

Katecheze Církev I.

Když jsme posledně mluvili o Duchu svatém, zmiňovala jsem se, že tato třetí osoba Nejsvětější Trojice úzce souvisí s tajemstvím Církvě. Je to za prvé proto, že počátek církve je spojován s Letnicemi, tedy se sesláním Duchu svatého a za druhé proto, že právě uvnitř Církvě můžeme sledovat nejplnější působení Ducha svatého.

Katechismus pak uvádí několik podstatných rysů církve, jako že je jedna, svatá, všeobecná a apoštolská. Tím vším se budeme zabývat, ale na úvod bych chtěla mluvit o církvi jako o celku a taky o tom, jak ji mohou lidé zvenku vnímat nebo jak ji můžeme vnímat i my.

Když jsem mluvila o tom, že božství Ježíše Krista je kamenem úrazu pro nevěřící, uvědomila jsem si, že existuje možná ještě jeden kámen úrazu, a to možná daleko větší a stejně důležitý. A tím je právě existence Církvě.

Většina lidí stojících vně se dívá na církev negativně. Těch důvodů je mnoho a některé mohou být oprávněné a vycházející z pravdy, jiné jsou ale plodem nejrůznějších demagogií uplynulých let, nepochopení nebo neochoty k dialogu.

Jednou jsem se bavila s ženou, která prohlašovala, že katolická církev se vzdálila Kristu, nežije podle Evangelia a Ježíšův odkaz ničí. Proto si se svými přáteli ze společenství založili vlastní církev, kde podle jejího názoru uctívají Boha tak, jak si to přeje.

Je to prostý příběh ze života, který se udál nejen před pár lety, když jsem s tou ženou mluvila, ale i před stovkami let. Byli mnozí, kteří hlásali, že Církev je zkažená a že je třeba ji reformovat.

Reformátoři

Nemusím připomínat Jana Husa, jehož svátek mnozí slavili minulý týden. On ale nebyl první ani poslední, kdo poukazoval na morální poklesy či jiné nešvary církve. I Martin Luther se svými 95 tezemi, které vyhlásil roku 1517 ve Wittenbergu, mohl mít v mnoha ohledech pravdu. Problém ani tak netkví v tom, že tito lidé poukazovali na nedostatky Církvě, které v té době existovaly, ale spíš v tom, že jejich postoj vedl k nepokojům ústícím do občanských válek. Kritika církve se stala záminkou k politickému dění a boji o moc a vládu nad jednotlivými územími. Petr Valdés, Martin Luther, Jan Kalvín a mnozí další se rozešli s církví v nepřátelství a založili si vlastní společenství přesně tak, jak to učinila ta žena se svými přáteli.

Ale z historie známe i jiné reformátory, které dnes považujeme za svaté. Vždyť co jiného byli v očích církve zakladatelé hnutí chudoby třináctého století, svatý **František z Assisi** a svatý Dominik. František taktéž kritizoval církev pro její bohatství, tak jako oni heretičtí reformátoři, ale nikdy se s církví nerozešel ve zlém a podařilo se mu ovlivnit ji mnohem víc než těm, kteří odešli v nepřátelství.

Svatý Dominik, který byl vyslán na misie k Albigenkým, což opět byli lidé toužící po chudé a opravdu svaté církvi, si uvědomil, že nemůže tyhle lidi oslovit, pokud bude žít on sám nad poměry. A zatímco cisterciáci jezdili po svém misijním území v kočárech a v doprovodu vojáků, s okázalostí a povýšeností, Dominik chodil jen se svým spolubratrem, chudý a bez prostředků. Tak mohl ukázat Albigenským, že i on, ač neopustil církev, smýšlí v tomto ohledu jako oni.

Není proto troufale označit tyto dva světce za opravdové reformátory. Je snadné odejít ze společenství, které mi nevyhovuje a pak na něj všude házet špínu. Mnohem obtížnější, ale také správnější, je ve společenství vytrvat a snažit se o nápravu s láskou a trpělivostí.

Takže to je první důvod, proč se lidé vně církve dívají na křesťanské společenství s despektem – protože v církvi bylo a je mnoho špatných věcí a je v ní co kritizovat. Jistě že to tak je. Církev je sice svatá, ale to proto, že je posvěcena Kristem a protože je v ní Kristus přítomen, nikoli proto že by v ní

byli svatí lidé. Jak uvádí Katechismus: „*Církev je i společenstvím bloudících, i těch, kteří zrazují lásku, porušují smlouvu, dopouštějí zlo a sami ho páchají.*“ Vždyť my, obyčejní lidé, křesťané, tvoříme církev, jsme Božím lidem. Ale kdo z nás se nedopouští hříchů? Nevěřící lidé často kritizují církev, ale myslí tím pouze hierarchii. Ve skutečnosti je ale hierarchie jen nepatrnou součástí církve, protože tu tvoříme my všichni, tím pádem jsme i my laici zodpovědní za její obraz před nevěřícím světem.

Demagogie let minulých

Další důvod, proč je dnes církev tak neoblíbená, je samozřejmě dědictvím nedávných let. Ten, kdo je u moci, upravuje si historii vždycky podle svého. Tím samozřejmě narážím na období po Druhé světové válce. Komunistická propaganda zdůraznila to, co potřebovala, a zamlčela to, co se jí nehodilo.

A o století dvě dříve zase zahájilo svou propagandu osvícenství a věk rozumu. Samozřejmě že někteří osvícenci žijící v osmnáctém devatenáctém století poukazovali opět na správné věci a jistě přispívali k dobrému, když kladli důraz na rozum a vědy. Ovšem nakonec se to zvrtilo v boj proti všemu minulému, tedy i proti církvi a nakonec i proti všem duchovním hodnotám.

Najednou se o minulosti církve začalo smýšlet negativně a začal se šířit názor, že všechno, co církev vytvořila a udělala, bylo špatné, a proto je třeba se od ní distancovat, či ještě lépe, zničit ji.

Naši předkové se samozřejmě dopouštěly chyb, stejně jako se jich dopouštíme my. Vedli křížové výpravy a pronásledovali nebohé ženy jako čarodějnice. To jsou obvyklé argumenty. Ano, dělo se to, ale každá chyba má svého viníka, každý hřích svého hříšníka – tedy konkrétní osoby. Rozumný člověk se nemůže spokojit s tak omezeným pohledem a tvrdit, že církev upalovala čarodějnice a zabíjela lidi, když to dělaly jen konkrétní osoby, nikoli celé společenství.

A už vůbec se na veřejnost nedostala celá pravda, která by mohla osvíceneckou nebo jakoukoli jinou ateistickou propagandu narušit.

Nikdo během posledních staletí nezmiňoval výroky papežů, které na příklad právě v souvislosti s **čarodějnickými procesy** zazněly. Vždyť papežové po celá staletí tvrdili, že víra v čarodějnice je pověra a tím pádem není možné žádné čarodějnice pronásledovat a popravovat. V 11. století dokonce papež Řehoř VII. pohrozil exkomunikací dánskému králi Haraldovi za organizaci honů na čarodějnice. Do učebnic dějepisu se nedostaly ani spisy nejvyššího římského inkvizitora kardinála Desideria Scaglii. Ten v 17. století, kdy se procesům proti čarodějnicím dařilo nejvíce, píše: *"Zkušenost ukazuje, že při vedení procesů proti čarodějnicím a kouzelníkům rozliční soudci, inkvizitoři, ale i biskupové a jejich vikáři se dopouštějí těžkých a závažných chyb, které jsou proti spravedlnosti a působí újmu nevinným ženám. Mnoho světských soudců je třeba obvinít, že při těchto procesech užívají kruté a protiprávní metody, zejména bezdůvodné mučení a žalářování. Většina rozsudků smrti je vynášena vůči jasně nevinným lidem, jediným důkazem je tu jejich údajné doznání, vynucené krutým mučením."*

Tyto a stovky podobných výroků z úst církevní hierarchie už se do učebnic nedostaly. Ale zato se antiklerikálně laděným osvícencům a ateistům dvacátého století podařilo dostat do povědomí lidí knihu *Malleus Maleficarum* (Kladivo na čarodějnice z 15. století), v níž bylo podrobně napsáno, jak se projevuje čarodějnictví, jak čarodějníci přinutit k doznání a podobně. Veřejnosti byla během poslední tří století předkládána jako krvavá příručka pro kněze, návod, jak mučit a pronásledovat nevinné ženy. Ve skutečnosti byl ale její autor ještě koncem 15. století odsouzen a papež Pius V. dal *Malleus Maleficarum* na index zakázaných knih. Knihu pak začali zneužívat ti, kteří se chtěli dostat k majetku obviněných nebo s nimi srovnat své účty. To už ale není záležitost církve, nýbrž záležitost hříchem pošpiněného člověka.

Podobný přístup se objevuje v souvislosti s **křížovými výpravami**. Křesťané jsou v nich líčeni jako krvežízniví násilníci toužící po nových územích, případně po nadvládě na Svatou zemi a

Jeruzalémem. Netvrdím, že mezi nimi takoví nebyli. A netvrdím, že by v křížových výpravách nešlo o politiku. Samozřejmě že šlo. Tak jako vždycky a všude.

Ovšem už se opět zapomíná dodat, že všechno začalo útokem mohamedánů na křesťanské poutníky, kteří doputovali na svatá místa v Jeruzalémě. Onen prvotní impulz byl tedy obranný, i když se do něj samozřejmě míchala snaha některých králů zvýšit svou prestiž a obohatit se.

V dalších etapách už bylo znovu a znovu zneužíváno původní záminky. Války ve jménu Krista nejsou ale ničím neobvyklým, protože každého ideálu se dá velmi snadno zneužít. Válka je vždycky zlem, ať už se vede za jakýkoli ideál a každému člověku, který se aspoň trochu seznámil s evangeliem, musí být jasné, že ve své podstatě neměly křížové výpravy s vírou a církví nic společného.

Lidé, kteří se negativně staví k jakýmkoli náboženstvím a tvrdí, že se v jejich jménu prolilo mnoho krve, nevidí, že ve jménu každého ideálu se prolívá krev a každý ideál může sloužit jako zástěrka pro krveprolití, nemusí jít nutně o náboženství.

Neochota k dialogu

Třetím důvodem, proč je dnes církev v očích lidí zkaženou institucí, je fakt, že lidé hledají pravdu jen velmi povrchně a vyhýbají se dialogům o všem, co by jim mohlo přinést nějaké poznání. Radši opakují to, co znají ze školních let z dob dávno minulých nebo to, co si přečetli na internetu nebo v novinách. Nehodlají nad tím vůbec přemýšlet, ověřovat si fakta a hledat pravdu. Je pro ně pohodlnější opakovat to, co někde zaslechli. Já takovým lidem vždycky říkám: „Beru tvůj negativní názor na církev, ale jen v případě že vychází z tvé osobní zkušenosti. Ne z neověřených zpráv.“

Církev nepotřebujeme

Čtvrtým důvodem pro negativní názor na Církev, který mě napadá, je, že Církev údajně lidem diktuje, jak mají žít. To ví přece každý nejlépe sám a nepotřebuje nějakého kněze, který mu bude promlouvat do duše. Nepotřebuji církev. No, tohle je asi téma na celou katechezi. Ale aspoň krátce.

Církev je společenství věřících a každý člověk potřebuje žít v nějakém společenství, stýkat se se stejně smýšlejícími lidmi. Dělá to tak každý. I v práci se člověk radši baví s lidmi, s nimiž sdílí stejné hodnoty, než s těmi, kteří je nesdílí. Je to přirozené. Takže přirozeným důsledkem je, že i křesťané chtějí sdílet svou víru se stejně smýšlejícími lidmi, povzbuzovat se a obohacovat. Proto také – díváme-li se jen lidským pohledem – vznikla církev.

Samozřejmě že je pravda, že církev má své zákony, příkázání a nařízení, která by měl člen tohoto společenství respektovat. To je to, co se nevěřícím lidem nelíbí a radši zůstávají mimo církev, přestože třeba jinak vyznávají Krista.

Myslím, že tady ale nemusím mluvit o tom, jakým způsobem církev došla ke všem možným nařízením a pravdám víry. O tom jsem se zmiňovala už několikrát a stále je to prostě o tom, že církev díky Duchu svatému dokáže rozlišit, co je závazné, co ne, co je jen doporučené. Rozhodně ale Boží lid nemá být hloupým stádem ovcí, které jde bez rozmýšlení za pastýřem, aniž by tušilo, proč a kam jde. Tak nás totiž lidé vně církev vidí a je jen na nás, jestli jim dovolíme si tento názor ponechat nebo se jim představíme jako lidé, kteří vědí, proč něco dodržují nebo proč se něčemu, co svět třeba neodsuzuje, vyhýbají.